

Innst. O. nr. 16

(2004-2005)

Innstilling til Odelstinget fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen

Ot.prp. nr. 94 (2003-2004)

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endringer i EØS-konkurranseloven og konkurranseloven

Til Odelstinget

1. SAMMENDRAG

1.1 Innledning

Arbeids- og administrasjonsdepartementet har i proposisjonen lagt fram forslag til endringer i lov 5. mars 2004 nr. 11 om gjennomføring og kontroll av EØS-avtalens konkurranseregler (EØS-konkurranseloven) og lov 5. mars nr. 12 om konkurranse mellom foretak og kontroll med foretakssammenslutninger (konkurranseloven).

Allerede da lovene ble vedtatt, var det klart at det ville bli behov for endringer i løpet av lovenes første leveår. Årsaken til dette var at EU vedtok en ny fusjonsforordning som ved innlemmelse i EØS-avtalen ville kreve endringer i norsk konkurranselovgivning. Siden lovene uansett skal endres, benytter departementet anledningen til samtidig å foreta redaksjonelle/tekniske endringer, samt enkelte endringer av innholdsmessig karakter.

1.2 Endringer som følge av nye regler for kontroll med foretakssammenslutninger i EØS-avtalen og ODA (Avtale mellom EFTA-staterne om opprettelse av et overvåkningsorgan og en domstol)

1.2.1 Kort om regelverket for kontroll med foretakssammenslutninger i EU/EØS

EUs ministerråd vedtok 20. januar 2004 en ny forordning (rådsforordning (EF) nr. 139/2004) om kontroll med foretakssammenslutninger (fusjonsfor-

ordningen). Hensikten med de nye reglene er å gjøre fusjonsforordningen til et mer smidig og hensiktsmessig instrument for kontroll med foretakssammenslutninger i EU/EØS. Forordning (EF) nr. 139/2004 trådte i kraft i EU 1. mai 2004.

Forordning (EF) nr. 139/2004, slik den er gjennomført i EØS-avtalen, setter forbud mot å gjennomføre fusjoner som i betydelig grad vil hindre effektiv konkurranse på det territorium som omfattes av EØS-avtalen eller på en vesentlig del av dette, særlig som et resultat av at en dominerende stilling skapes eller styrkes. Forordningen kommer til anvendelse på foretakssammenslutninger hvor partenes omsetning på henholdsvis verdensmarkedet og i EU eller EØS-EFTA-landene overstiger visse terskelverdier. Sammenslutninger mellom foretak som har en omsetning tilsvarende eller høyere enn disse terskelverdiene, må meldes til og godkjennes av det kompetente overvåkningsorganet før de kan gjennomføres.

Kommisjonen har eksklusiv kompetanse til å behandle foretakssammenslutninger som faller inn under fusjonsforordningen. For foretakssammenslutninger som bare oppfyller terskelverdiene innenfor EFTA-området, vil ESA være kompetent organ. Størrelsen på terskelverdiene gjør imidlertid at ESA, med dagens sammensetning av EØS-EFTA-land, neppe vil få noen saker til behandling. EØS-avtalen legger imidlertid opp til et nært samarbeid mellom overvåkningsorganene når Kommisjonen behandler fusjonssaker hvor partene også har en viss aktivitet i EØS-EFTA-området. Videre vil gjennomføring av eventuelle kontroller på EFTA-statenes territorium alltid bli gjennomført av ESA. Dette gjelder også i saker som behandles av Kommisjonen.

Fusjonsforordningen fastsetter således også en klar fordeling av jurisdiksjon mellom Kommisjonen og nasjonale myndigheter. Kommisjonen har eksklusiv kompetanse til å behandle foretakssammenslut-

ninger som faller inn under fusjonsforordningen. Andre foretakssammenslutninger behandles av nasjonale konkurransemyndigheter i henhold til det nasjonale regelverket for kontroll med foretakssammenslutninger. For å sikre at en fusjon behandles av den myndighet som er best egnet, er det på bestemte vilkår åpnet for å overføre behandlingen av en sak både fra Kommisjonen til nasjonale myndigheter og fra nasjonale myndigheter til Kommisjonen.

1.2.2 Norske domstolars prøvelsesrett av ESAs beslutning om bevissikring

1.2.2.1 BAKGRUNN OG GJELDENE RETT

EØS-konkurranseloven har i dag ingen regler som regulerer domstolenes prøvelsesrett av ESAs beslutning om kontroll i en fusjonssak. I lovens § 3 tredje og fjerde ledd er det imidlertid regler om domstolenes prøvelsesrett i saker om overtredelse av artikkel 53 eller 54 EØS. Grunnen til at det ikke er regler om prøvelsesretten i fusjonssaker, er at fusjonsforordningen ble vedtatt kort tid før Stortingets vedtak om ny EØS-konkurranselov. Da det var behov for først å avklare hvordan fusjonsforordningen skulle innlemmes i EØS-avtalen, omfattet ikke EØS-konkurranseloven § 3 de nye bestemmelsene om bevissikring i denne forordningen.

1.2.2.2 DEPARTEMENTETS VURDERINGER

Departementet har kommet til at innholdet i § 3 tredje og fjerde ledd i EØS-konkurranseloven blir mer oversiktlig dersom det struktureres annerledes. Det foreslås derfor å dele inn paragrafen i flere ledd. På den måten blir det klarere hva nasjonale domstoler kan prøve i hver enkelt type bevissikringsvedtak fra ESA. Departementet er videre enig med Konkurransetilsynet i at det er opplysende å ta inn en henvisning til EØS-avtalen artikkel 53 og 54 i det leddet som gjelder prøvelsesretten ved bevissikring i andre lokaler, herunder private hjem, enn de som tilhører foretaket. Samtidig bør formuleringen endres til bevissikring ved mistanke om overtredelse av disse bestemmelsene, fordi artikkel 53 og 54 er materielle regler og ikke prosessuelle regler om bevissikring.

1.2.3 Overføring av saker om foretakssammenslutning til overvåkningsorganene

Innlemmelsen av artikkel 22 nr. 2 i fusjonsforordningen om fristavbrytelse i EØS-avtalen og ODA innebærer at det er nødvendig å sikre at denne bestemmelsen går foran de norske reglene om tidsfrister i konkurranse-loven §§ 18 og 20. Tilsvarende innebærer artikkel 22 nr. 3 i fusjonsforordningen at det er nødvendig å sikre at Konkurransetilsynet ikke anvender konkurranse-lovens fusjonsregler på foretakssammenslutninger som er overført til et av over-

våkningsorganene. I høringsnotatet foreslo departementet at dette mest hensiktsmessig kunne gjøres ved å innføre en ny bestemmelse i konkurranse-loven der det uttrykkelig blir sagt at fusjonsreglene i konkurranse-loven gjelder med de begrensninger som følger av EØS-avtalens og ODAs bestemmelser om tilsyn med foretakssammenslutninger.

Av høringsnotatet går det imidlertid ikke klart frem at forslaget til endring i konkurranse-loven skulle gjelde med de begrensninger som følger av regler som tjener til å gjennomføre EØS-avtalens og ODAs bestemmelser om foretakssammenslutninger i norsk rett. Etter EØS-avtalen protokoll 35 er det ikke EØS-avtalens regler som sådanne som skal ha forrang, men "gjennomførte EØS-regler" - dvs. de nasjonale rettsregler som gjennomfører EØS-avtalen i intern rett. Etter forslaget til § 21a i høringsnotatet ville EØS-avtalens og ODAs regler om foretakssammenslutninger få en form for direkte virkning i Norge. Dette ville i så fall være i strid med forutsetningene ved inngåelsen av EØS-avtalen og norsk intern rett på området. Departementet foreslår derfor å endre § 21a slik at det går klart frem at konkurranse-loven bare står tilbake for EØS-/ODA-regler som er gjennomført i norsk rett.

Departementet foreslår følgende inntatt som ny § 7a i EØS-konkurranseloven:

"Overføring av saker om foretakssammenslutninger til Kommisjonen

Konkurransetilsynet kan overføre en foretakssammenslutning til Kommisjonen etter reglene i EØS-avtalen protokoll 24."

Når det gjelder Advokatforeningens ønske om en nærmere begrunnelse for behovet for en overføringsadgang fra Norge til Kommisjonen, vil departementet vise til at overføringsreglene har til hensikt å motvirke uheldige utslag av de firkantete reglene om omsetningsterskler som avgjør om en sak skal behandles av Kommisjonen/ESA eller av nasjonale myndigheter. Overføring til Kommisjonen vil kunne være aktuelt der en foretakssammenslutning som ligger under terskelverdiene, er meldepliktig i flere EU-land. I slike tilfeller vil foretakene, de nasjonale konkurransemyndighetene og Kommisjonen normalt være enige om at en overføring er hensiktsmessig. I stedet for flere separate prosesser blir saken avgjort av én myndighet, Kommisjonen. Det er dette som ofte omtales som "one-stop-shop" prinsippet. Slik fusjonsforordningen artikkel 22 er inntatt i EØS-avtalen protokoll 24, vil EØS-EFTA-landene kunne slutte seg til en slik overføring på EU-siden. Reglen sikrer altså at nevnte prinsipp gjelder i hele EØS-området. I fravær av en slik regel måtte norske konkurransemyndigheter ha behandlet "sin" del av saken parallelt med

Kommisjonen. Overføring til Kommisjonen hvor saken bare er meldepliktig i Norge, er ikke mulig og heller ikke ønskelig. Følgelig vil Konkurransetilsynet bare vurdere overføring til Kommisjonen når tilsynet har til behandling en sak som vurderes overført til Kommisjonen av en eller flere medlemsstater.

I EFTA-pilaren har det også tidligere vært en adgang for EFTA-statene til å overføre en foretakssammenslutning til ESA. Årsaken til at det ikke har forekommet noen overføringer fra Norge til ESA etter denne ordningen, er at det ikke har vært noen saker hvor en slik overføring har fremstått som hensiktsmessig. Det vil bare være aktuelt dersom en foretakssammenslutning har konkurransemessige virkninger i både Island og Norge, men samtidig er under terskelverdiene i EFTA.

Advokatforeningen etterlyser saksbehandlingsregler ved overføring av foretakssammenslutninger til Kommisjonen, herunder regler om hvilke frister som gjelder og hvilken rett partene har til kontradiksjon mv. EØS-avtalen protokoll 24 inneholder saksbehandlingsreglene for slike overføringer. Protokoll 24 artikkel 6 nr. 3 inneholder imidlertid ikke selv spesifikke tidsfrister for de nasjonale konkurransemyndighetenes saksbehandling. Siden Konkurransetilsynet bare kan slutte seg til en overføring av en foretakssammenslutning til Kommisjonen fra en eller flere EU-medlemsstater, vil tilsynets tidsfrister reelt sett bli styrt av fristene i fusjonsforordningen. Etter denne har en medlemsstat 15 virkedager på å slutte seg til en anmodning om overføring etter at den er blitt informert av Kommisjonen om denne. Av protokoll 24 artikkel 6 nr. 3 tredje ledd, jf. artikkel 13 i samme protokoll, følger det uttrykkelig at de nasjonale tidsfristene avbrytes i perioden fra ESA har mottatt en kopi av en anmodning om overføring, og til det er besluttet hvilken myndighet som skal behandle foretakssammenslutningen. Dersom tilsynet meddeler at det ikke ønsker å slutte seg til en overføring, opphører fristavbrytelsen for tilsynets del.

Departementet anser spørsmålet om overføring som et rent prosessuelt anliggende, og ikke et enkeltvedtak. Forvaltningslovens regler om enkeltvedtak - herunder reglene om klage - kommer derfor ikke til anvendelse. Departementet vil imidlertid understreke at en slik overføring normalt vil foregå i samforstand med partene i saken, og at Konkurransetilsynet vil lytte til partenes eventuelle argumenter for og mot en overføring.

Etter artikkel 57 i EØS-avtalen skal Kommisjonen føre tilsyn med foretakssammenslutninger som kommer inn under fusjonsforordningen. ESA skal føre tilsyn med andre foretakssammenslutninger som oppfyller de terskelverdier som er fastsatt i vedlegg XIV til EØS-avtalen. Overvåkningsorganenes kompetanse til å behandle slike saker er således uttrykke-

lig fastsatt i hoveddelen av EØS-avtalen og gjort til norsk rett gjennom lov 27. november nr. 109 om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) mv. (EØS-loven).

De foretakssammenslutninger som overføres til Kommisjonen eller ESA etter reglene i protokoll 24 (EØS) artikkel 6 nr. 3 eller ODA protokoll 4 del III kap. XIII artikkel 22, er i utgangspunktet ikke underlagt overvåkningsorganenes kompetanse. Etter ordlyden i artikkel 57 EØS kan det reises tvil om Kommisjonen og ESA gjennom denne bestemmelsen har kompetanse til å håndheve saker overfor foretak i Norge om foretakssammenslutninger som faller utenfor fusjonsforordningen og under terskelverdiene i vedlegg XIV til EØS-avtalen.

Når bestemmelsen i den prosessuelle forskriften om konkurranseregler i EØS som gjennomfører ODA protokoll 4 del III kap. XIII artikkel 22 trer i kraft, vil det ikke være tvil om at ESA har kompetanse til å behandle slike foretakssammenslutninger. Forslaget til ny § 7a i EØS-konkurranseloven vil innebære at slike saker kan overføres til behandling i Kommisjonen og at Kommisjonen i så fall skal anvende reglene i fusjonsforordningen.

På denne bakgrunn vil departementet foreslå følgende ny § 21a i konkurranse-loven:

"Forholdet til EØS-konkurranseloven

Reglene i dette kapittel gjelder med de begrensninger som følger av EØS-konkurranseloven § 7a og forskrifter gitt i medhold av EØS-konkurranseloven."

1.3 Øvrige endringer i konkurranse-loven og EØS-konkurranseloven

I proposisjonen kapittel 4 behandles endringer i EØS-konkurranseloven og konkurranse-loven som ikke er initiert av EUs nye fusjonsregelverk. Endringene er nødvendige for å samordne begrepsbruken og for å rette opp enkelte skrivefeil. Det er også foreslått noen justeringer i reglene om innholdet av den alminnelige meldeplikten ved foretakssammenslutninger, og det er foreslått en presisering i forbindelse med gjennomføringsforbudet.

1.3.1 Innholdet i den alminnelige meldingen

Departementet konstaterer at de høringsinstansene som har uttalt seg om endringene av kravene til alminnelig melding, i hovedsak slutter seg til endringsforslagene.

Advokatforeningen har påpekt at etter departementets forslag skal meldingen også inneholde opplysninger om "foretak i samme konsern" på selgersiden - opplysninger som normalt er av liten relevans for den konkurransemessige vurderingen. Departe-

mentet er enig med Advokatforeningen i at bestemmelsen kan forstås dit hen. Departementet foreslår derfor at det i § 18 annet ledd tas inn et nytt siste punktum der det gjøres klart at det i den alminnelige meldingen bare skal gis informasjon om foretak i samme konsern som det foretaket som overtar kontroll.

Videre vil departementet som i høringen, og med støtte fra høringsinstansene, foreslå at det tas inn ny bokstav b i § 18 annet ledd første punktum som uttrykkelig presiserer at det skal opplyses om foretakssammenslutningens art.

Advokatforeningen har også foreslått å presisere at det kun skal gis informasjon om markeder som berøres av foretakssammenslutningen, dvs. de markeder hvor markedsandelene endres som følge av foretakssammenslutningen. Departementet er enig i at det er berørte markeder i denne forstand som er av interesse på det horisontale plan, jf. også Konkurransetilsynets praktisering av bestemmelsen. Departementet foreslår derfor å presisere i § 18 annet ledd ny bokstav d at kravet til beskrivelse av markeder gjelder der hvor de involverte foretak og foretak i samme konsern som følge av foretakssammenslutningen får en markedsandel på over 20 pst. Bestemmelsen erstatter gjeldende bokstav c.

Departementet foreslår, som i høringsnotatet, en presisering i ny bokstav e i § 18 annet ledd første punktum, slik at det uttrykkelig fremkommer at foretakene må oppgi navn på de fem viktigste konkurrenter, kunder og leverandører i hvert av markedene som nevnt i ny bokstav d.

Videre foreslår departementet at det i ny bokstav f i § 18 annet ledd første punktum tas inn at også årsregnskapet skal legges ved meldingen i tillegg til årsberetningen. Bestemmelsen erstatter gjeldende bokstav e.

Departementet er videre enig i Advokatforeningens forslag om at informasjonen i alminnelig melding skal gjelde de norske markedene eller markeder som Norge er en del av. Departementet foreslår derfor å innta en presisering i § 18 annet ledd som bygger på Advokatforeningens forslag.

Departementet har også vurdert Advokatforeningens forslag om å gi Konkurransetilsynet hjemmel til å lempe kravene til alminnelig melding.

Departementet er enig i at tilsynet bør få hjemmel til å lempe kravene til alminnelig melding, på samme måte som tilsynet kan lempe kravene til fullstendig melding. Departementet mener at dette bør stå i loven ettersom kravene til meldingens innhold er inntatt der, og foreslår en bestemmelse om dette i et nytt sjettede ledd i § 18:

"Konkurransetilsynet kan i den enkelte sak lempe kravene til alminnelig melding."

1.3.2 Gjennomføringsforbud også for minoritetserverv

Departementet pekte i høringsnotatet på at det etter ordlyden i konkurranseloven § 19 kan se ut til at gjennomføringsforbudet bare skal gjelde for foretakssammenslutninger, slik disse er definert i § 17. Det vil da ikke gjelde et gjennomføringsforbud for erverv etter konkurranseloven § 16 annet ledd, dvs. for såkalte minoritetserverv, i perioden på 25 dager etter at Konkurransetilsynet har mottatt fullstendig melding ("fase I"). Departementet viste til at dette ikke er i overensstemmelse med intensjonene med bestemmelsen. Det var meningen at også minoritetserverv skulle omfattes av gjennomføringsforbudet.

Advokatforeningen har kommet med innvendinger mot forslaget om å endre § 19 slik at gjennomføringsforbudet også skal gjelde for minoritetserverv. Innvendingene er av en slik art at departementet har vurdert spørsmålet på nytt.

Departementet er enig med Advokatforeningen i at behovet for et automatisk gjennomføringsforbud er mindre ved minoritetserverv enn ved en foretakssammenslutning. Siden et slikt forbud også vil kunne ha skadevirkninger for dem det gjelder, taler dette for at et gjennomføringsforbud ved minoritetserverv bare bør gjennomføres etter en konkret vurdering fra Konkurransetilsynets side. Departementet vil derfor foreslå at Konkurransetilsynet får hjemmel til å pålegge et gjennomføringsforbud ved en endring i § 19. Det kan gjøres ved å tilføye "eller erverv etter § 16 annet ledd" etter "foretakssammenslutningen" i § 19 tredje ledd bokstav a.

1.3.3 Overtredelsesgebyr til sammenslutninger av foretak

Departementet foreslo i høringsnotatet å endre § 29 første ledd i konkurranseloven slik at det uttrykkelig fremgår at også sammenslutninger av foretak kan ilegges overtredelsesgebyr.

Siden det ikke har fremkommet noen motforestillinger mot den foreslåtte endringen, anbefaler departementet at konkurranseloven § 29 første ledd endres i tråd med forslaget i høringsnotatet.

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Eirin Faldet, Trond Giske og Torny Pedersen, fra Høyre, Afshan Rafiq, lederen Sonja Irene Sjøli og Olemic Thommessen, fra Fremskrittspartiet, Ulf Erik Knudsen og Karin S. Woldseth, fra Sosialistisk Venstreparti, Magnar Lund Bergo og May Hansen, fra Kristelig Folkeparti, Dagrun Eriksen og Ola T. Lånke, og fra Senterpar-

tiet, Eli Sollied Øveraas, viser til Odelstingets behandling av Ot.prp. nr. 6 (2003-2004), jf. Innst. O. nr. 50 (2003-2004), om lov om konkurranse mellom foretak og kontroll med foretakssammenslutninger (konkurranseloven) og lov om gjennomføring av kontroll av EØS-avtalens konkurranseregler mv. (EØS-konkurranseloven). Konkurranseloven trådte i kraft 1. mai 2004. På grunn av forsinkelser med innlemmelsen av rådsforordning (EF) nr. 1/2003 i EØS-avtalen har EØS-konkurranseloven pr. september 2004 ennå ikke trådt i kraft. Det vises her til Stortingets behandling av St.prp. nr. 3 (2004-2005) om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 130/2004 av 24. september 2004 om innlemmelse i EØS-avtalen av rådsforordning (EF) nr. 1/2003 av 16. september 2002 om gjennomføring av konkurransereglene i EF-traktatens artikkel 81 og 82, og komiteens merknader i behandling av denne sak.

Komiteen merker seg at grunnlaget for at saken nå kommer til Stortinget igjen så kort tid etter vedtaket i Odelstinget, er todelte. For det første har EU vedtatt en ny fusjonsforordning 20. januar 2004. For det annet har det i tiden etter at lovforslagene ble vedtatt fremkommet at det hefter enkelte mindre svakheter, i hovedsak av teknisk karakter, ved de vedtatte lovene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, deler departementets syn om at siden lovene uansett skulle endres, er dette en fornuftig anledning til samtidig å rette opp de tekniske manglene og inkuriene som har fremkommet. Flertallet deler departementets syn i at det i hovedsak er tale om rene redaksjonelle/tekniske endringer, dog med unntak av enkelte faktiske innholdsmessige forhold.

Komiteen har ikke sett behov for å foreta egne høringer i denne saken, da det fremgår av proposisjonen at det er foretatt en meget omfattende høring til en rekke organisasjoner og virksomheter, og at endringsforslagene har fått bred støtte.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet konstaterer at deler av lovteksten igjen kommer til behandling, ikke bare med redaksjonelle endringer, men også med innholdsendringer. Disse medlemmer mener at innholdsendringene burde framkommet under den ordinære behandlingen, spesielt der Regjeringen endrer holdning. Disse medlemmer viser til behandlingen av Innst. O. nr. 50 (2003-2004) hvor det er gitt uttrykk for partienes prinsipielle syn når det gjelder formålet med loven samt de ulike forslag og begrunnelser for disse.

2.1 Endringer som følge av nye regler for kontroll med foretakssammenslutninger i EØS-avtalen og ODA

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at EUs ministerråd 20. januar 2004 vedtok en forordning (EF) nr. 139/2004 om kontroll med foretakssammenslutninger. Forordningen erstatter den gjeldende forordningen for fusjonskontroll. Hensikten med de nye reglene er å gjøre fusjonsordningen til et mer smidig og hensiktsmessig instrument for kontroll av foretakssammenslutninger i EU/EØS. Forordningen innebærer forholdsvis begrensede endringer i forhold til gjeldende regelverk.

Flertallet viser til at fusjonsordningen er, med nødvendig EØS-tilpasninger, innlemmet i EØS-avtalen. Man har også endret protokoll 4 til avtale mellom EFTA-statene om opprettelse av overvåkningsorgan og en domstol (ODA). Endring av EØS-avtalen og ODA medfører en forpliktelse for Norge til å gjennomføre det nye regelverket i norsk rett.

Flertallet har ingen merknader til hovedprinsippene som legges til grunn for justeringen av reglene når det gjelder foretakssammenslutninger. Dette gjelder også norske domstolars prøvelsesrett av ESAs beslutning om bevissikring.

Komiteen merker seg imidlertid at man i proposisjonens avsnitt 3.2 drøfter de engelske uttrykkene "books" og "records" som i den norske lovteksten er oversatt med "bøker" og "forretningsdokumenter". Komiteen legger den forståelse til grunn at disse begrepene skal omfatte opplysninger som er lagret på papir og lagret elektronisk eller på annen papirløs måte.

Når det gjelder overføring av saker om foretakssammenslutninger til overvåkningsorganet som omtalt i proposisjonens avsnitt 3.3, vil komiteen vise til at man i behandling av konkurranseloven i Innst. O. nr. 50 (2003-2004) var opptatt av å ha klare frister, og å stramme til fristene for Konkurransetilsynets saksbehandling i fusjonssaker. Det vil være komiteens syn at det fortsatt må være en sentral oppgave for myndigheter og rettsinstanser at saksbehandlingen i forbindelse med denne type saker skal ha klare frister når det gjelder den del av rettsområdet som Norge selv styrer over.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til forslaget om å fastsette i lovs form at saker om foretakssammenslutning kan overføres til Kommisjonen. Disse medlemmer mener dette er å lovfeste en overføring av næringspolitikken fra nasjonale myndigheter til EU-kommisjonen.

Disse medlemmer viser videre til at det i fusjonsforordningens mekanisme ligger en forutsetning om inn gripen knyttet til dominerende stilling, og ikke misbruk av dominerende stilling. Dette er en endring fra lovverket slik Stortinget forrige gang vedtok konkurranseloven, og en innskjerping som betyr at størrelse i seg selv er ulovlig. Disse medlemmer kan ikke se at denne problemstillingen er tilstrekkelig belyst.

Disse medlemmer viser til at konkurranselovverket er basert på en teori om at konkurranse og bare konkurranse fører til økonomisk utvikling. Disse medlemmer viser til Sosialistisk Venstrepartis merknader i Innst. O. nr. 50 (2003-2004) hvor det påpekes at

"konkurranse kun er ett av flere virkemiddel for å oppnå effektiv bruk av samfunnets ressurser. Det understrekes at langsiktig, offentlig eierskap, satsing på forskning og utvikling, innovasjon, læring og kompetanseutvikling samt stordriftsfordeler også er reelle og i mange tilfeller bedre alternativ til konkurranse som utviklingskraft".

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til at i bunnen for forståelsen av konkurransemyndighetenes inn gripen, enten det er på norsk eller europeisk nivå, ligger en inn forståelse av at enkeltaktører ikke skal dominere et marked. Disse medlemmer peker på at begrepet "marked" synes å være bevisst ikke definert, verken med tanke på produkt eller geografisk nedslagsområde. Disse medlemmer viser i den anledning til den konkrete problemstillingen som kom opp i forbindelse med Konkurransetilsynets behandling av Statkraft, hvor selskapet ble vurdert etter størrelse på det norske markedet, samtidig som det er et nordisk marked for strøm.

Terskelverdier

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser til disse partiers merknader og forslag da konkurranseloven ble vedtatt februar 2004.

Disse medlemmer viser videre til Sosialistisk Venstrepartis forslag og som disse partier stemte for:

"Stortinget ber Regjeringa vurdere å heve terskelen for anbudsinnkjøp til det maksimale av hva EØS-avtalen tillater."

Disse medlemmer viser til at siden da har Asplan Vika levert Regjeringen en rapport som viser at økt konkurranse på offentlige innkjøp ikke har ført til prisreduksjoner, i tillegg til at de administrative kostnadene for innkjøpere og leverandører har økt (Aftenposten 3. juli 2004). Statsråden uttalte at han i

den forbindelse og av disse årsakene vurderte nettopp å heve terskelverdiene. Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringa vurdere å heve terskelen for anbudsinnkjøp til det maksimale av hva EØS-avtalen tillater."

2.2 Øvrige endringer i konkurranseloven og EØS-konkurranseloven

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, viser til at i proposisjonens kap. 4 behandles endringer i EØS-konkurranseloven og konkurranseloven som ikke følger av EUs nye fusjonsregelverk. Endringene er etter flertallets mening nødvendige for å rydde opp i begrepsbruken og for å rette opp enkelte skrivefeil. Flertallet merker seg at departementet også har foreslått noen justeringer i reglene om innholdet av den alminnelige meldeplikten ved foretakssammenslutninger, samt at det er foreslått en presisering i forbindelse med gjennomføringsforbud. Flertallet viser her til sine merknader under behandlingen av Innst. O. nr. 50 (2003-2004).

Komiteen sier seg enig med Finansnæringens Hovedorganisasjon og Advokatforeningen i at endringen i § 18 som medfører at melderer må opplyse om at foretakssammenslutningens art, er hensiktsmessig. Komiteen var i behandlingen av Innst. O. nr. 50 (2003-2004) opptatt av at det materialet som foretakene måtte frembringe i forbindelse med meldeplikten, skulle være av en slik art at det var opplysninger som foretakene uansett ville ha gitt og som det ville være en relativt enkel sak å skrive inn i meldingen. Det samme gjelder de øvrige opplysningene man har funnet grunn til å be om. Komiteen merker seg at forslagene på dette området er møtt med positivitet av høringsinstansene, og man merker seg også at departementet sier seg enig med Advokatforeningen i at Konkurransetilsynet bør få hjemmel til å lempe på kravene til alminnelig melding, og at man foreslår en egen bestemmelse om dette som nytt 6. ledd i § 18. Komiteen ser positivt på dette.

I proposisjonens avsnitt 4.2 drøftes gjennomføringsforbud også for minoritetsserverv. I høringen er det kun Advokatforeningen som har kommet med innvendinger mot forslaget om å endre § 19 slik at gjennomføringsforbudet også skal gjelde for minoritetsserverv.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser til at i tillegg til oppkjøpets art bør det også stå oppkjøpets intensjon.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, slår fast sin intensjon om at minoritetserverv er omfattet av gjennomføringsforbudet. Imidlertid støtter flertallet departementet som sier seg enig med Advokatforeningen i at behovet for et automatisk gjennomføringsforbud er mindre ved minoritetserverv enn ved en foretakssammenslutning. Siden et slikt forbud også vil kunne ha skadevirkninger for dem det gjelder, taler dette for at et gjennomføringsforbud ved minoritetserverv bare bør gjennomføres etter konkret vurdering av Konkurransetilsynet. Flertallet er tilfreds med at departementet har lagt dette til grunn i sitt forslag.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet viser for øvrig til disse partiers merknader i Innst. O. nr. 50 (2003-2004).

Komiteen har ingen merknader til proposisjonens 4.3 som omtaler overtredelsesgebyrer til sammenslutninger av foretak.

Proposisjonens avsnitt 4.4 omtaler språklige endringer mv. Komiteen merker seg at ingen av høringsinstansene har hatt innvendinger mot disse endringsforslagene og slutter seg til gjennomføringen av disse språklige endringene i loven. Endringene er i tråd med forslagene i høringsnotatet.

Komiteen har merket seg at lovforslaget ikke vil ha administrative eller økonomiske konsekvenser av betydning og slutter seg med dette til forslag til lovendringer.

Merknader til § 18:

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener primært at et system med generell meldeplikt for bedriftservervelse er byråkratisk for både bedrifter og tilsyn. Disse medlemmer foreslo derfor et system med meldeplikt for større foretakssammenslutninger og frivillig meldeplikt for resten. Disse medlemmer konstaterer at flertallet ønsker generell meldeplikt. Ved innføring av slik meldeplikt bør Konkurransetilsynet ha mulighet til å lempe på kravene til alminnelig melding.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti viser for øvrig til partiets merknader i Innst. O. nr. 50 (2003-2004).

Merknader til § 19:

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet er enig i Advokatforeningens vurdering av at det i forarbeidene til loven ikke går klart fram at minoritetserverv er om-

fattet av gjennomføringsforbudet. Disse medlemmer støtter imidlertid det fremlagte forslaget til endring av § 19.

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Stortinget ber Regjeringa vurdere å heve terskelen for anbudsinnkjøp til det maksimale av hva EØS-avtalen tillater.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Odelstinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i EØS-konkurranseloven og konkurranse-
loven

I

I lov 5. mars 2004 nr. 11 om gjennomføring og kontroll av EØS-avtalens konkurranseregler mv. (EØS-konkurranseloven) gjøres følgende endringer:

§ 3 annet ledd skal lyde:

Når tingretten prøver en begjæring om bevissikring etter konkurranse-
loven § 25 annet ledd, er ret-
tens prøvelsesrett regulert av reglene i tredje til sy-
vende ledd.

§ 3 tredje og fjerde ledd oppheves.

§ 3 nye tredje til syvende ledd skal lyde:

Ved begjæring om bevissikring som gjelder adgang til lokaler, eiendommer og transportmidler som tilhører foretak eller sammenslutninger av foretak, prøver retten om EFTAs overvåkningsorgans vedtak er autentisk og at de planlagte tvangsmidlene verken er vilkårlige eller går for langt i forhold til kontrollens gjenstand.

Når retten ved begjæring om bevissikring ved mistanke om overtredelse av EØS-avtalen artikkel 53 eller artikkel 54 prøver om tvangsmidlene er forholdsmessige, kan den direkte eller gjennom Konkurransetilsynet anmode EFTAs overvåkningsorgan om nærmere forklaringer, særlig om hvilke grunner EFTAs overvåkningsorgan har til å mistenke at det foreligger en overtredelse av EØS-avtalen artikkel 53 eller artikkel 54, hvor alvorlig den antatte overtredelsen er og på hvilken måte det berørte foretaket har medvirket.

Ved begjæring om bevissikring ved mistanke om overtredelse av EØS-avtalen artikkel 53 eller artikkel 54 som gjelder adgang til andre lokaler, eiendommer og transportmidler enn nevnt i tredje ledd, herunder private hjem, prøver retten om vedtaket fra EFTAs overvåkningsorgan er autentisk og at de planlagte tvangsmidlene verken er vilkårlige eller går for langt, særlig i forhold til hvor alvorlig den antatte overtredelsen er, betydningen av det ønskede bevismaterialet, det berørte foretakets medvirkning og den rimelige sannsynligheten for at bøker og forretningsdokumenter som gjelder kontrollens gjenstand, oppbevares i lokalene det er anmodet om tillatelse for. Retten kan direkte eller gjennom Konkurransetilsynet anmode EFTAs overvåkningsorgan om nærmere forklaringer om de forhold den må ha kjennskap til for at den skal kunne prøve om de planlagte tvangsmidlene er forholdsmessige.

Når retten ved begjæring om bevissikring etter EØS-avtalens bestemmelser om fusjonskontroll prøver om tvangsmidlene er forholdsmessige, kan den direkte eller gjennom Konkurransetilsynet anmode EFTAs overvåkningsorgan om nærmere forklaringer om kontrollens gjenstand. Retten kan likevel etter tredje til sjette ledd verken prøve nødvendigheten av kontrollen eller kreve å få de opplysninger som finnes i EFTAs overvåkningsorgans saksdokumenter. Det er EFTA-domstolens oppgave å prøve lovligheten av vedtaket fra EFTAs overvåkningsorgan.

§ 3 femte og sjette ledd blir nye åttende og niende ledd.

Ny § 7a skal lyde:

Overføring av saker om foretakssammenslutninger til Kommisjonen

Konkurransetilsynet kan overføre behandlingen av en sak om foretakssammenslutning til Kommisjonen etter reglene i EØS-avtalen protokoll 24.

§ 8 første punktum skal lyde:

Når domstolene treffer avgjørelser i henhold til EØS-avtalen artikkel 53 eller 54 om avtaler, beslutninger eller opptreden som allerede er gjenstand for en beslutning fra EFTAs overvåkningsorgan, kan de ikke treffe avgjørelser som er i strid med den beslutning som EFTAs overvåkningsorgan har truffet.

II

I lov 5. mars 2004 nr. 12 om konkurranse mellom foretak og kontroll med foretakssammenslutninger (konkurranseloven) gjøres følgende endringer:

§ 12 første ledd første punktum skal lyde:

Konkurransetilsynet kan pålegge foretak eller sammenslutninger av foretak som overtrer forbudene i § 10 eller § 11, å bringe overtredelsen til opphør.

§ 12 fjerde ledd bokstav a skal lyde:

a) rimelig grunn til å anta at § 10 eller § 11 er overtrådt og

§ 13 første og annet punktum skal lyde:

I saker av prinsipiell eller stor samfunnsmessig betydning kan Kongen i statsråd tillate atferd i strid med forbudet i § 10 eller § 11, gi pålegg etter § 12 og omgjøre Konkurransetilsynets vedtak etter § 12. En tillatelse til atferd i strid med § 10 eller § 11 har ingen virkning i forhold til overtredelser av lovens forbud eller vedtak truffet i medhold av loven før tillatelsen blir gitt.

§ 16 sjette ledd skal lyde:

Begrensninger som er direkte knyttet til en foretakssammenslutning eller et erverv som nevnt i annet ledd, er ikke i strid med § 10 eller § 11 dersom de er nødvendige for gjennomføring av foretakssammenslutningen eller ervervet, og foretakssammenslutningen eller ervervet sammen med de tilknyttede begrensningene ikke fører til eller forsterker en vesentlig begrensning av konkurransen i strid med lovens formål.

§ 18 annet ledd skal lyde:

Meldingen skal inneholde

- a) navn og adresse på partene i fusjonen eller den eller de som overtar kontroll,
- b) opplysninger om foretakssammenslutningens art,
- c) beskrivelse av de involverte foretakene og foretak i samme konsern,
- d) beskrivelse av markeder i Norge, eller som Norge er en del av, hvor de involverte foretakene og foretak i samme konsern får en markedsandel på over 20 prosent som følge av foretakssammenslutningen,
- e) navn på de fem viktigste konkurrenter, kunder og leverandører i hvert av markedene beskrevet under bokstav d, og

f) årsberetning og årsregnskap for de involverte foretakene og foretak i samme konsern, dersom disse ikke er offentlig tilgjengelige.

Ved erverv av kontroll skal det bare gis opplysninger om foretak i samme konsern som det eller de foretakene som overtar kontroll.

§ 18 nytt sjette ledd skal lyde:

Konkurransetilsynet kan i den enkelte sak lempe kravene til alminnelig melding etter denne bestemmelsen.

§ 19 tredje ledd skal lyde:

Konkurransetilsynet kan gi pålegg om midlertidig gjennomføringsforbud og andre tiltak dersom det er

- rimelig grunn til å anta at foretakssammenslutningen eller erverv som nevnt i § 16 annet ledd kan lede til eller forsterke en vesentlig begrensning av konkurransen og
- nødvendig med et midlertidig forbud for å sikre gjennomføringen av eventuelle inngrep etter § 16.

§ 21 annet ledd første punktum skal lyde:

Dersom vilkårene i § 16 første eller annet ledd er oppfylt, kan Kongen i statsråd i saker av prinsipiell eller stor samfunnsmessig betydning, treffe vedtak etter §§ 16, 18 og 19.

Ny § 21a skal lyde:

Forholdet til EØS-konkurranseloven

Reglene i dette kapitlet gjelder med de begrensninger som følger av EØS-konkurranseloven § 7a og forskrifter gitt i medhold av EØS-konkurranseloven.

§ 23 første punktum skal lyde:

Konkurransetilsynet kan, dersom det er nødvendig for å fremme konkurransen, pålegge foretak å merke, ha oppslag om eller gi annen underretning om pris, forretningsvilkår og kvalitet ved salg av varer og tjenester.

§ 27 annet ledd første punktum skal lyde:

Enhver med rettslig interesse kan kreve innsyn i dokumenter hos konkurransemyndighetene i en av-

sluttet sak om overtredelse av § 10, § 11 eller pålegg etter § 12.

§ 29 første ledd skal lyde:

Et foretak eller en sammenslutning av foretak kan ilegges overtredelsesgebyr dersom foretaket eller sammenslutningen av foretak eller noen som handler på deres vegne, forsettlig eller uaktsomt

- overtrer §§ 10, 11, 18 første ledd eller 19 første ledd,
- overtrer vedtak etter §§ 12, 16, 19 tredje ledd eller 23,
- unnlater å etterkomme pålegg etter § 24 eller § 25,
- gir uriktige eller ufullstendige opplysninger til konkurransemyndighetene,
- bryter forsegling foretatt i medhold av § 25,
- overtrer forskrift i medhold av § 14 eller § 23, eller
- medvirker til overtredelser av bokstav a til f.

§ 29 annet ledd skal lyde:

Gebyr kommer ikke til anvendelse ved overtredelse av pålegg etter § 18 tredje ledd.

§ 29 femte ledd skal lyde:

Adgangen til å ilegge gebyr foreldes etter 10 år ved overtredelse av § 10 eller § 11 i denne loven. Andre overtredelser foreldes etter 5 år. Fristen avbrytes ved at Konkurransetilsynet tar skritt til sikring av bevis etter lovens § 25 eller meddeler et foretak at det er mistenkt for overtredelse av loven eller et vedtak truffet i medhold av loven.

§ 29 sjette ledd skal lyde:

Kongen kan ved forskrift gi nærmere regler om utmåling av overtredelsesgebyr.

§ 30 første ledd bokstav c skal lyde:

- unnlater å etterkomme pålegg etter § 24 eller § 25,

III

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan sette i kraft de enkelte bestemmelsene til forskjellig tid.

Oslo, i familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, den 16. november 2004

Sonja Irene Sjøli
leder

Ulf Erik Knudsen
ordfører